

بررسی تأثیر وقوع سیلاب بر کیفیت زندگی و امید به زندگی (مطالعه

موردی: سیل زدگان استان خوزستان در سال ۱۳۹۸)

اعظم عبداللهی بروجنی*، اصغر محمدی**، مهرداد نوابخش***

* دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی مسایل اجتماعی ایران، واحد دهقان، دانشگاه آزاد اسلامی،

دهقان، ایران

ایمیل: abdolahi.5463@gmail.com

** دانشیار گروه جامعه‌شناسی واحد دهقان، دانشگاه آزاد اسلامی، دهقان، ایران (نویسنده‌ی

مسئول)

ایمیل: asghar.mo.de@gmail.com

*** استاد گروه جامعه‌شناسی، واحد علوم و تحقیقات تهران، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

ایمیل: navabakhsh@srbiau.ac.ir

اطلاعات مقاله	واژگان کلیدی
تاریخ دریافت: ۲۴ دی ۱۴۰۱	سیلاب،
تاریخ پذیرش: ۱۰ خرداد ۱۴۰۲	کیفیت زندگی،
انتشار آنلاین زمستان ۱۴۰۲	سلامت جسمی،
	سلامت روانی،
	روابط اجتماعی و امید به زندگی

اطلاعات تکمیلی:

این مقاله برگرفته از پایان نامه دکتری خانم اعظم عبداللهی بروجنی در رشته جامعه‌شناسی و به راهنمایی دکتر اصغر محمدی و دکتر مهرداد نوابخش در دانشگاه آزاد اسلامی واحد دهقان است.

قدردانی: از تمامی افراد و موسساتی که در انجام این تحقیق مولف را مساعدت نمودند، قدردانی می‌شود.
تضاد منافع: نویسنده مقاله اعلام می‌کند که در انتشار مقاله ارائه شده تضاد منافی وجود ندارد.
منابع مالی: نویسنده (ها) هیچگونه حمایت مالی برای تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله دریافت نکرده اند.

ارجاع به مقاله:

عبداللهی بروجنی، اعظم؛ محمدی، اصغر؛ نوابخش، مهرداد (۱۴۰۲). بررسی تأثیر وقوع سیلاب بر کیفیت زندگی و امید به زندگی (مطالعه موردی: سیلزدگان استان خوزستان در سال ۱۳۹۸). *فصلنامه توسعه اجتماعی*، (۲)، ۱۸۲-۱۵۹.

10.22055/QJSD.2022.34982.2288

چکیده گسترده

معرفی:

آب یکی از عناصر چهارگانه سازنده جهان بوده و نقش بسیار مهم در حیات طبیعی، جانوری و بویژه انسانی دارد. امروزه آب در بخش‌های صنعتی، شرب و ... نقش اساسی دارد. این آب با تمام آثار مثبت آن اگر مدیریت نشود می‌تواند آثار مخرب متعدد اقتصادی، عمرانی، صنعتی، کشاورزی، محیط زیست و بویژه اجتماعی و رفاهی داشته باشد. سیلاب اگر چه یک واقعه طبیعی است اما با کمی تأمل و مطالعات علمی و جامعه-شناختی می‌توان تشخیص داد که می‌توان آثار و پیامدهای اجتماعی و خانوادگی، فرهنگی، شخصیتی و روانی و داشته باشد. در اینجا است که می‌توان متوجه شد که چگونه یک رویداد طبیعی آثار تاریخی و فرهنگی متعدد به همراه دارد. و بعضاً آثار اجتماعی و فرهنگی ممکن است مدت‌ها و سال‌ها باقی بماند.

استان خوزستان یکی از مناطق پر خطر کشور است که سالانه خسارات زیادی را از رخدادهای طبیعی به خود می‌بیند. بر اساس تعاریف جهانی از هم گسیختگی جدي بخشی از جامعه که موجب تلفات خسارات گسترده انسانی، اقتصادی و محیطی شده و فراتر از توان جامعه برای مواجهه و مقابله با آن از طریق منابع اقتصادی و مالی همان جامعه باشد بلایای طبیعی نامند. از نظر بلایای طبیعی در استان خوزستان بیشترین حادثه زلزله بوده لیکن از لحاظ خسارات وارده سیل بیشترین زیانها را به زیربنای استان وارد می‌سازد. لذا این موضوع اهمیت پرداخت را نشان می‌دهد. متأسفانه موضوع سیل و مدیریت و کاهش خسارات آن در کشور مورد توجه جدي قرار نگرفته است و فقط زمانی که سیلاب مخربی جاری شود و فاجعه‌ای بوجود آید، توجه مسئولین به آن جلب می‌گردد (Baharlouei & et. al., 2006:1).

در کشورهای در حال توسعه فقط رشد اقتصادی هدف تلقی نمی‌شود، بلکه این کشورها همگام با کشورهای توسعه‌یافته افزایش کیفیت زندگی را هم یکی از هدف‌های اصلی و از معیارهای توسعه‌یافتگی در نظر می‌گیرند. پژوهش حاضر با هدف بررسی پیامدهای اجتماعی سیلاب با تأکید بر کیفیت زندگی و امید به زندگی انجام شد. این پژوهش به روش پیمایشی انجام شد و در جهت ارتقا روابی سنج‌های پرسشنامه محقق ساخته از اعتبار صوری و قابلیت اعتماد نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای همه متغیرها بالاتر از ۰/۷۰ به دست آمد. جامعه آماری این تحقیق جمعیت سیل‌زدگان ۱۵ سال به بالاتر شهرهای شوش، حمیدیه، کارون، بستان، شادگان، رفیع، سوسنگرد، بخشی از اهواز و روستاهای اطراف اهواز) به تعداد ۴۹۶۰۷ نفر می‌باشد برای انتخاب حجم نمونه در بین افراد جامعه آماری از فرمول عمومی کوکران استفاده گردید. بدین ترتیب بر طبق فرمول کوکران تعداد ۶۰۰ نفر به‌عنوان حجم نمونه به دست آمد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از دو شیوه آمار توصیفی و استنباطی و با بهره‌گیری از نرم‌افزار SPSS، پس از تهیه جدول ماتریس، اطلاعات در قالب جداول یک‌بعدی و دوی‌بعدی تنظیم شد. یافته‌های پژوهش بیانگر این بودند که بین متغیر مستقل وقوع سیلاب با متغیرهای وابسته سلامت جسمی، سلامت روانی، روابط اجتماعی و امید به زندگی رابطه معنی‌داری وجود دارد.

متدولوژی:

پژوهش حاضر از نوع همبستگی و به صورت پیمایشی انجام شد. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه محقق ساخته بود. این پرسشنامه حاوی سوالات باز و بسته و دوجوابی، سه جوابی، چند جوابی و ... و سوالات باز شامل سوالات پیشنهادی است. با توجه به اینکه کل جمعیت استان خوزستان (۹ شهرستان) ۴۷۱۰۵۰۶ نفر می‌باشند، جامعه آماری این تحقیق سرپرستان خانواده‌های سیل‌زدگان ۱۵ سال به بالاتر شهرهای شوش، حمیدیه، کارون، بستان، شادگان، رفیع، سوسنگرد، بخشی از اهواز و روستاهای اطراف اهواز) به تعداد ۴۹۶۰۷ نفر می‌باشد (Statistics and Information Unit of Ahvaz, City Governorate, 2019). واحد تحلیل در این تحقیق، فرد می‌باشد. حجم نمونه در این تحقیق شامل ۶۰۰ نفر می‌باشد که با استفاده از فرمول کوکران و به شرح زیر تعیین گردید.

$$n = \frac{\frac{(1.96)^2(0/6 * 0/4)}{0/04^2}}{1 + \frac{1}{49607} \left(\frac{(1.96)^2(0/6 * 0/4)}{0/04^2} - 1 \right)}$$

یافته‌ها:

مطابق با نتایج به دست آمده از جنس پاسخگویان ۴۲/۷ درصد از کل پاسخگویان مرد و دارای کمترین درصد بوده‌اند. همچنین ۵۷/۳ درصد از پاسخگویان زن و دارای بیشترین درصد می‌باشند. ۶۵/۲ درصد از کل پاسخگویان متأهل و دارای بیشترین فراوانی بوده‌اند. همچنین ۳۴/۸ درصد از پاسخگویان نیز مجرد و دارای کمترین فراوانی می‌باشند. کمترین سن برابر با کمتر از ۳۰ سال و بیشترین سن ۶۱ سال و بالاتر بوده است. بیشتر پاسخگویان نیز در مقطع سنی ۴۱ الی ۵۰ سالگی قرار دارند. ۳۶/۵ درصد از کل پاسخگویان محل سکونتشان را روستا عنوان کرده‌اند و دارای بیشترین درصد بوده‌اند. همچنین ۷/۸ درصد از پاسخگویان محل سکونتشان را مرکز شهر عنوان کرده‌اند و دارای کمترین درصد می‌باشند. ۸۶ نفر (۱۴/۳٪) از افراد نمونه دارای تحصیلات ابتدایی هستند، ۸۷ نفر (۱۴/۵٪) راهنمایی و سیکل، ۱۵۳ نفر (۲۵/۵٪) متوسطه و دیپلم و ... هستند. بیشترین فراوانی مربوط به سطح تحصیلات متوسطه و دیپلم می‌باشد. ۶۵ نفر (۱۶/۶٪) از افراد نمونه همسرشان را دارای تحصیلات ابتدایی معرفی کرده‌اند، ۳۳ نفر (۸/۴٪) راهنمایی و سیکل، ۱۶۴ نفر (۴۱/۹٪) متوسطه و دیپلم و ... بیشترین فراوانی مربوط به سطح تحصیلات متوسطه و دیپلم می‌باشد. ۴۳ نفر (۷/۲٪) از افراد نمونه کارمند، ۱۴۳ نفر (۲۳/۸٪) کارگر، ۱۴۵ نفر (۲۴/۲٪) بازاری و ... هستند. بیشترین فراوانی مربوط به شغل کشاورزی می‌باشد. ۷۶ نفر (۱۹/۴٪) از افراد نمونه همسرشان را کارمند، ۱۰۴ نفر (۲۶/۶٪) کارگر، ۳۱ نفر (۷/۹٪) بازاری و ... هستند. بیشترین فراوانی مربوط به شغل همسر، کشاورزی می‌باشد.

نتیجه:

- وقوع سیلاب بر بعد سلامت جسمی - فیزیکی کیفیت زندگی افراد سیل‌زده تأثیر می‌گذارد.
- وقوع سیلاب بر بعد سلامت روان‌شناختی کیفیت زندگی افراد سیل‌زده تأثیر می‌گذارد.
- وقوع سیلاب بر بعد روابط اجتماعی کیفیت زندگی افراد سیل‌زده تأثیر می‌گذارد.

منابع:

Alizadeh Aghdam, M. B. (2012). "Investigating the level of hope for the future among students and the factors affecting it", *Applied Sociology*, 23rd year, number (48), No. 4, 189-206. (Persian).

Asghari Moghadam, M. R. (2005). *Water and Urban Habitat, Sera Publications, Tehran. (Persian).*

Baharloi, D.; Sharifi, A. and Baghalnejad, A. (2006). *Flood and its resulting damages in Khuzestan province, Second International Conference on Comprehensive Crisis Management in Unforeseen Natural Disasters, Tehran, Quality Promotion Company. (Persian).*

Blackmore, K. (2006). *An Introduction to Social Policy, translated by Ali Asghar Saeedi and Saeed Sadeghi Jakeh, Tehran: Higher Institute of Social Welfare Research. (Persian).*

Fitzpatrick, T. (2004). *Welfare theory (what is social policy), translated by Hormoz Homayunpour, Tehran, Gam Nou. (Persian).*

Foudi, S., N. Oses-Eraso, and I. Galarraga (2017). "The effect of flooding on mental health: Lessons learned for building resilience", *Water Resour. Res.*, 53, 5831–58 44, doi:10.1002/2017WR020435.

Haghighatian, M. (2013). "Social factors affecting the quality of life of women in Isfahan city", *Iranian Journal of Social Development Studies*, 6th year/2nd issue. (Persian).

Hazarjaribi, J. and Safarishali, R. (2011). *Anatomy of Social Welfare, Tehran: Jamia and Culture Publications. (Persian).*

Pahlavanzadeh, H.; Rizvani, M. and Mohammadi, A. (2012). "Evaluation of the quality of life in integrated villages after natural disasters (Case: Pish-Kemar-Golestan province integration complex)", *Housing and Village Environment*, Vol. 31, No. 137, 97-115. (Persian).

Parsons, T. (1951). *The Social System, New York. Free press.*

Ramzanzadeh, M.; Asgari, A., Badri, A. (2012). "Infrastructure and resilience against natural disasters with an emphasis on floods in the study area: sample tourist areas of Kileh Tankabon spring and Sardabroud Kalardasht", *Journal of Spatial Analysis of Environmental Hazards*, first year, No. 1, 5-22. (Persian).

Snyder, C. R. Irving, L., Anderson, J. R. (1994). "Hope and Health: Measuring the will and ways, In: C. R. Snyder C. R. Forsyth (Eds.), *Handbook of Social and Clinical Psychology: The Health Perspective*", New York, Pergamum Press: 285- 305.

Tan HZ, MS YJ Luo, SW Wen, AZ Liu¹, SQ Li, MBTB Yang, ZQ Sun. (2004). "The Effect of a Disastrous Flood on the Quality of Life in Dongting Lake Area in China", *Asia Pac J Public Health* 2004'; 16(2): 126-132.

Tanhaei, A.; Khormi, Sh. (2009). "Examining the sociological relationship between religious beliefs and lifestyle based on Goffman's theory and method with an emphasis on Kermanshah city", *Islamic Azad University of Roudhen, Vol. 3, No. 6. (Persian)*.